

Innspill til NOU om Musikk

Fra NASOL- Norske symfoniorkestres landsforbund

Nasol er en felles organisasjon for semiprofesjonelle og amatørorkestre i Norge.

Visjon og samfunnsoppdrag: Levende symfonisk musikk i hele Norge

Orkestrene bidrar til å gi publikum og musikere tilbud om å oppleve og formidle den nasjonale og internasjonale klassiske musikkarven og samtidsmusikk. Orkestrene er arena for amatører, unge talenter og mange orkestre har også profesjonelle musikere/musikkpedagoger med i nøkkelroller. www.nasol.no

Det har skjedd en gradvis utarming av ressurser til voksnes fritidsaktiviteter: Det er viktig at empiri om kulturens og dermed musikkens betydning for individ og samfunn blir formidlet!

Nasol gir følgende innspill og stiller seg til rådighet i komiteens videre arbeid:

❖ Inkludering, rekruttering og deltakelse

- Nærmere samarbeid med kulturskolene. Kulturskolene er forankret i lov og gjennom bla Norsk kulturskoleråd med ambisjoner om å være lokale og regionale ressursentra. Men det ser ut til at det er barn og unge som «fortrenger» mulighetene for å være ressurs for hele det frivillige kulturlivet..?
- Forslag: Kulturskolenes ansvar som ressursentre for fritidsmusikklivet må forsterkes
 - Lærere er musikere og instruktører i orkestre – det gir mulighet for utøvende virksomhet og å opprettholde et utøvende faglig nivå. Lærerne er også viktige for rekruttering av sine elever inn i orkestertilbud. Dette kan dessuten gi mulighet for å etablere kombinerte stillinger
 - Viderekomne kulturskoleelever og annen ungdom får mulighet til å delta og utvikle seg i orkester med symfonisk besetning. De færreste kulturskoler mestrer dette i egen regi
 - Nasol ønsker og ser utviklingspotensialet med å få et enda bedre samarbeid gjennom Kulturskolerådet fremover.
- Det er en forskjell mellom et korps og et orkester: Musikere i korps er flere på hver stemme, mens i orkestrene skal/bør det være én person på hver stemme, bortsett fra strykeseksjonen der det er større grupper. Dette er både positivt og utfordrende - det gir musikeren en utfordring med å være alene og "solist", samtidig er det krevende. Dermed er tilbudet både eksklusivt og sårbart. Dette kan være en bøyg ved rekruttering til orkestrene kontra rekruttering til korpsene.
- Når ungdom flytter ut, starter med studier og bryter opp fra sitt hjemmemiljø etter videregående og kulturskoler, er dørstokken ofte høy for å begynne i voksenaktiviteter som orkester. Samtidig er psykisk helse og deltakelse i sosiale aktiviteter viktig for ungdom og unge voksne.
- Forslag: Større fokus på samarbeid mellom lokalt kulturliv og utdanningsinstitusjonene! Det bør pålegges høgskoler/universitet mv å legge til rette for at studenter kan delta i lokalt kulturliv der de studerer.

- «Tidsklemma» rammer mange. Det innebærer at foreldre i 25-50 års alder velger bort egne fritidsaktiviteter. Deretter føles det som altfor stor terskel å gjenoppta spilling etter mange års opphold. Dessuten er «sofaen» blitt mer attraktiv etter koronapanemien

❖ **Profesjonalisering og frivillighet (samfunnsendringer som har påvirket fritidskulturlivet)**

- I løpet av de siste 50 år har det skjedd en gradvis profesjonalisering i amatørmusikklivet. Dette angår i særlig grad amatørsymfoniorkestrene.
 - Mens utøvere og instruktører og delvis dirigenter tidligere var dyktige lokale amatører, er det nå utdannet musikkfaglig personell som i større grad bekler disse roller
 - Folks kvalitetskrav er større. Radio/TV/plateutgivelser/sosiale medier bringer profesjonelle prestasjoner ut til alle.
 - Større bevissthet om rammebetingelser, kvalitet og krav innen akustikk, lokaler, instrumenter, arbeidsmiljø og annen fysisk tilrettelegging.
 - Økonomi er en stadig større utfordring. Kvalitetskrav koster.
 - Markedssituasjonen er krevende. Å nå ut i media er vanskelig, det er større utvalg av «konkurrerende» tilbud som krever mer profesjonalitet i markedsføring etc.
- Orkestrene er samarbeidsarenaer - ofte med profesjonelle, amatører og unge talenter. Det er en kvalitet, men kan også skape dilemmaer – amatørerne må forberede seg i sin fritid for å holde instrumentalt nivå + ordne alt det praktiske for å få økonomi – drift – øvelser og konserter i havn! Prestasjonsmessig er det alltid en avveining hvor inkluderende eller «elitistisk» man kan være.
- Media har bidratt til at utøvere og publikum er mer kritiske og kvalitetsbevisste. Også i å sette krav til seg selv.
- Media/aviser skriver generelt mindre om amatørvirksomhet.

❖ **Samarbeid med profesjonelle aktører**

- Orkestrene er regionale oppdragsgivere for free lance musikere, instruktører og profesjonelle dirigenter.
- Tilbudene er regionale, men de faller som regel utenfor fylkeskommunenes prioriteringer
- *Forslag: Forsterke fritidsmusikklivets betydning i utdanningen (som treningsarena, som oppdragsgivere og som arena for utøvelse, utprøving og samarbeid og relasjonsbygging med regionalt musikkliv. Dette gjelder for profesjonelle musikere/musikkarbeidere - for utøvere, instruktører, komponister og solister.*

❖ **Samarbeid med kommunen og andre offentlige aktører**

- Dette blir mer viktig i tråd med samfunnsutviklingen. *Voksnes fritidsaktivitet har altfor lav prioritet i de offentlige budsjetter lokalt/regionalt/nasjonalt!* - Idrett og fysisk aktivitet har fått større oppmerksomhet, men folkehelseperspektivet er også viktig for deltakelse i musikk- og kulturliv!
- Mangfoldsperspektivet må tas på alvor! Det innebærer at kulturuttrykk som ikke kan finansieres av et kommersielt marked, må subsidieres for at tilbudene skal være inkluderende uavhengig av folks bosted og økonomi. *De smale kunstuttrykk må sikres for å ivareta reelt mangfold.*

- NASOLs medlemsorkestre sørger for at det er tilbud i store deler av landet innen såkalt klassisk orkestermusikk – for å delta og oppleve. I «samfunnsoppdraget» ligger også mange andre aspekter, fra å ivareta vår norske og internasjonale kulturarv til perspektiver som at vi trenger felles arenaer for prestasjon, mestring og sosialt fellesskap.
- Forslag; Fritidsmusikklivet med regional deltakelse som symfoniorkestrene, må innlemmes i fylkeskommunenes kulturpolitikk
- Forslag: Særlig i distriktene må det legges mer til rette for å skape kombinerte stillinger der oppdrag for fritidskulturlivet kan inngå

❖ Egnede lokaler, utstyr og annen infrastruktur

- Dette er livsviktig for at det voksne fritidsmusikklivet skal overleve! Kvalitet og tilgjengelighet sikres. Instrumenter blir en stor kostnad for orkestrene.
- Lokaler og arenaer for musikkutøvelse har ikke vært prioritert i samme grad som for idrett verken lokalt eller nasjonalt, selv om det er spesifikasjoner for akustikk mm. Man har gjerne tatt til takke med rimelige og mangelfulle lokaler. Egnede kulturhus er få og ofte for kostbare for orkestrene. (Idretten har spesifikke krav: man kan ikke trene spydkast, håndball eller skihopping i klasserom, bomberom eller kantiner...) Av de statlige spillemidlene er det relativt lite som fordeles til musikkfasiliteter.
- Forslag: Skape og forsterke fond og tilskuddsordninger for å kunne skaffe / låne kostbare instrumenter – slagverk, spesialinstrumenter og celloer, basser, oboer, fagotter, osv.
- Forslag: En større andel av spillemidlene bør gå til bygg og tilrettelegging som kan romme musikk-/kulturlivets behov

❖ Anerkjennelse og bruk av gevinster for individ og samfunn

- Vi trenger HJELP til større bevissthet om dette. Musikklivet har tradisjonelt bra evne til mobilisering, de bidrar til attraksjonsbygging i kommuner og regioner og de bidrar til å gi identitet.
- Folkehelse-perspektivet for den voksne og eldre befolkning må tydelig fram. Ensomhet er vår største folkesykdom, sier det. Vi trenger meningsfulle mestringsarenaer der folk kan bidra. Orkesteret er også en sosial møteplass, – det er beviselig forebyggende og utviklende for enkeltmennesker så vel motorisk, intellektuelt, fysisk og sosialt.
- Det er bare noen av de største byene som har profesjonelle symfoniorkestre med offentlig finansiering
- NASOL utarbeidet for noen år siden et notat om verdier, misjon og samfunnsoppdrag. *Det vedlegges.*

❖ Økonomi, finansiering og forvaltning av tilskuddsordninger

- Økonomi har blitt viktigere enn noen gang for å opprettholde det frivillige orkestertilbudet. Kostnader øker. Krav og forventninger øker. Folks betalingsevne er mer begrenset – dette må ikke bli aktiviteter for de velstående.
- Konserter og forestillinger blir stadig med kostbare – større krav til teknikk, akustikk, profesjonalitet. Publikumsoppslutning har gått merkbart tilbake, kanskje utenom de største byene – og de kommersielle artistene. Foreningene må være sine egne arrangører i større grad enn før. Kulturhusene tar minimal risiko og prioriterer gjerne kommersielle profesjonelle artister eller prosjekter

som er finansiert. Ideelle arrangørorganisasjoner som eksempelvis Musikkens Venner er lagt ned mange steder. Media gir ikke forhåndsomtale hvis man ikke skaper en dramatisk nyhetssak....

- Det har skjedd en gradvis utarming av ressurser til voksnes fritidsaktiviteter med kriterier for tilskudd, osv. (Også i våre egne paraplyorganisasjoner) – Barn og unge trumfer. - VO-midlene har blitt mer marginale i orkestrenes økonomi. Det bør dessuten utvikles andre økonomiske virkemidler.
- Med økt erkjennelse av folks fritidsaktiviteter sin betydning for folkehelsen, MÅ dette gis større prioritet
- Vi trenger gode tilskuddsordninger:
 - Forslag: VO-midlene må styrkes, takster og volum. Det må skapes forståelse for at voksnes konstruktive fritid er viktig for hele samfunnet. Voksnes interesser påvirker også de unge.
 - Forslag: Styrke økonomien til fylkeskommuner og kommuner med klare føringer for denne type satsing!
 - Forslag: Sørg for tydelige føringer vedr regionale kulturfond – som samarbeid profesjonelle/amatører og at dette ikke blir saldering for å kunne kutte i fylkenes kulturbudsjetter. De nasjonale organisasjonene må gis innflytelse i tildelingsprosesser!
 - Forslag: Lokaler egnet for musikkkytring må kunne oppgraderes og tilpasses dagens krav med nasjonale virkemidler = Spillemidler mm
 - Sikre finansiering av nasjonale organisasjoner som NASOL med oppdrag å være ressursentre

❖ **Frivillig musikkliv som arena for opplæring**

- Den norske kulturskoleloven har vært meget viktig for barn og unges mulighet til å lære og uttrykke seg innenfor kunstneriske uttrykk, som bla å lære å spille instrument. Men det bør være tydeligere føringer for at kulturskolene også skal være en ressurs for fritidskulturlivet.
- Det frivillige musikkliv innebærer tilbud om livslang læring! Musikerne er i en kontinuerlig lærings- og utviklingssituasjon. Dessverre utgjør de statlige VO-midlene altfor liten andel av budsjettene.
- Potensialet er større enn det som benyttes i dag. Orkestrene er også opplæringsarena i orkesterspill for unge talenter fra kulturskoler, videregående skoler og utdanning. Orkestrene kan gi solisterfaring til instrumentalister og være en utviklingsarena for nye dirigenter.
- Forslag: Det må stimuleres til å etablere lavterskeltilbud til de som har holdt opp i mange år, samt de som kan tenke seg å begynne i voksen alder – «late starters» (Ref sang- og korbevelgelsens satsing)
- Forslag: Voksenopplæringsmidlene (VO) må styrkes (– se forrige avsnitt)
- Forslag: Fritidsmusikklivet bør bli enda mer integrert i musikkutdanningen som marked og undervisningsarena
- Forslag: Legge til rette for kombinerte stillinger i distriktene der oppgaver for fritidsmusikklivet kan inngå

❖ **Samarbeidsstrukturer og organisatoriske kapasiteter**

- Det bør stimuleres til gode samarbeidsarenaer, som musikk- og kulturråd i kommunene

- De nasjonale interesse-/fag-/nettverksorganisasjonene som NASOL, er og kan bli enda sterkere ressursentra for gode samarbeidstiltak og kompetansedeling så vel nasjonalt som regionalt.
 - Eksempelvis formalisert samarbeid med kulturskolene/Norsk Kulturskoleråd
 - Eksempelvis formalisert samarbeid med utdanningsinstitusjonene i Norge
 - Eksempelvis samarbeid med fylkeskommunene
- Regional innflytelse: Mange nasjonale organisasjoner har ikke ressurser til å ha regionale eller fylkeskommunale ledd. Disse interessene kommer derfor på sidelinja og faller gjerne utenfor eksempelvis fylkeskommunale tilskudd...?

På vegne av NASOLs styre

Øivind Pedersen
Forbundsleder